

บทที่ 1

การคืนทรัพย์สินตามหลักกฎหมายแพ่ง

ในบทนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงการคืนทรัพย์สินตามหลักกฎหมายแพ่งของไทย ซึ่งจะขอแยกกล่าวเป็นกรณีดังนี้ กรณีแรกเป็นลักษณะของการคืนทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์สินไว้โดยชัดแจ้ง เช่น การคืนทรัพย์สินตามกฎหมายลาภมิควรได้ เป็นต้น กรณีที่สองเป็นกรณีที่กฎหมายมิได้บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์สินไว้ว่าจะบังคับกันอย่างไร เช่น กรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินเมื่อมีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ กรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินเมื่อมีการบอกเลิกสัญญา และกรณีที่จะต้องมีการคืนทรัพย์สินเมื่อมีการเพิกถอนนิติกรรมซึ่งข้อจลเจ้านี้ เป็นต้น กรณีที่สามเป็นกรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินเมื่อเจ้าของทรัพย์สินใช้สิทธิติดตามเอาทรัพย์สินของตนคืนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และกรณีที่สี่เป็นกรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำละเมิด เมื่อผู้เสียหายจากการกระทำละเมิดใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้กระทำละเมิดคืนทรัพย์สิน โดยผู้เขียนจะกล่าวถึงกรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงภาพรวมของกรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินตามหลักกฎหมายแพ่งโดยทั่วไป ซึ่งการคืนทรัพย์สินตามหลักกฎหมายแพ่งที่ผู้เขียนทำการศึกษานี้มิได้หมายความถึง การคืนทรัพย์สินซึ่งผู้คืนทรัพย์สินอยู่ในฐานะเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินแทนเจ้าของทรัพย์สิน เช่น กรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินตามสัญญาเช่า สัญญาฝากทรัพย์สิน หรือในกรณีที่ต้องคืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของเมื่อครบกำหนดเวลาตามสัญญาเช่าทรัพย์สิน เป็นต้น

1.1 กรณีจะต้องคืนทรัพย์สินซึ่งกฎหมายบัญญัติหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์สินไว้โดยชัดแจ้ง อันได้แก่ การคืนทรัพย์สินตามกฎหมายลาภมิควรได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้บัญญัติถึงกรณีจะต้องมีการคืนทรัพย์สินกันไว้หลายกรณี ซึ่งในกรณีที่กฎหมายบัญญัติหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์สินไว้โดยชัดแจ้ง เช่น การคืนทรัพย์สินตามหลักกฎหมายลาภมิควรได้ ซึ่งมูลหนี้ลาภมิควรได้เกิดขึ้นเพราะกฎหมายไม่ประสงค์จะให้บุคคลหนึ่งร่ำรวยขึ้นโดยไม่มีมูลที่จะอ้างได้ตามกฎหมาย ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลอีกคนหนึ่งต้องเสียเปรียบ ดังนั้นกฎหมายจึงให้สิทธิแก่บุคคลผู้เสียเปรียบจากการดังกล่าวเรียกคืนสิ่งที่ตนต้องเสียไปตามกฎหมายลาภมิควรได้ได้ และบุคคลผู้ได้มาซึ่งทรัพย์สินสิ่งใดฐานลาภมิควรได้นั้นย่อมมีหน้าที่ต้องคืนสิ่งที่เป็นลาภมิควรได้แก่ตนให้กับผู้มีสิทธิเรียกคืน อย่างไรก็ตาม หนึ่งในกรณี

คืนลามมิควรได้นั้นก็ได้ถูกจำกัดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้ที่ได้รับทรัพย์สินใดไว้ฐานลามมิควรได้แต่เพียงฝ่ายเดียว หากเป็นกรณีที่ฝ่ายที่ได้รับทรัพย์สินใดไว้ฐานลามมิควรได้นั้นได้ออกค่าใช้จ่ายดำเนินการอะไรที่เป็นประโยชน์แก่ทรัพย์สินที่ตนได้มาฐานลามมิควรได้นั้น เช่น ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา หรือซ่อมแซมทรัพย์สินที่ตนได้มานั้น เมื่อผู้ตกเป็นผู้เสียเปรียบตามกฎหมายลามมิควรได้ ได้เรียกให้ฝ่ายผู้ได้ลามมิควรคืนสิ่งที่ตนได้รับไว้ฐานลามมิควรได้ หากผู้ได้ลามมิควรคืนสิ่งที่ตนได้รับไว้ฐานลามมิควรได้นั้นโดยไม่มีสิทธิเรียกค่าทดแทนที่ตนได้ออกค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์แก่ทรัพย์สินนั้น ย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ได้ลามมิควร เพราะจะกลายเป็นว่าผู้เรียกคืนทรัพย์สินฐานลามมิควรได้นั้นเป็นผู้ได้ไปซึ่งลามมิควรได้ในการที่ฝ่ายที่จะต้องคืนทรัพย์สินต้องเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าว นั้น ดังนั้นกฎหมายลักษณะลามมิควรได้จึงได้กำหนดหน้าที่ของผู้คืนทรัพย์สินที่ตนได้มาฐานลามมิควรได้ไว้ส่วนหนึ่ง และได้กำหนดหน้าที่ของฝ่ายที่เรียกคืนไว้อีกส่วนหนึ่ง¹ อย่างไรก็ตามหลักทั่วไปในการกำหนดจำนวนหนี้ที่จะต้องคืนฐานลามมิควรได้ให้แก่กันนั้นจะต้องมีจำนวนไม่เกินไปกว่าจำนวนที่เป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ประการหนึ่ง นอกจากนี้จำนวนหนี้ที่ลูกหนี้จะต้องคืนแก่เจ้าหนี้ฐานลามมิควรได้จะต้องไม่เกินกว่าจำนวนที่เจ้าหนี้ต้องเสียเปรียบหรือขาดประโยชน์อีกประการหนึ่ง เจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้โดยมูลลามมิควรได้เกินกว่าข้อกำหนดสองประการนี้ประการใดประการหนึ่งหาได้ไม่ เพราะนอกจากจำนวนที่วามานี้ย่อมถือว่ามีใช้สิ่งที่ลูกหนี้ได้มาและไม่ใช้ความเสียหายของเจ้าหนี้²

การที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ได้ลามมิควร) ได้มาซึ่งทรัพย์สินใดโดยไม่สามารถอ้างมูลตามกฎหมายที่จะเอาทรัพย์สินนั้นไว้ได้โดยชอบ และกรณีที่ผู้ได้ลามมิควรได้ลาภงอกดังกล่าวนั้นทำให้บุคคลอีกคนหนึ่ง (ผู้เสียลามมิควร) เสียเปรียบ อันถือว่าเป็นการได้มาฐานลามมิควรได้นั้น ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทางกฎหมายลามมิควรได้เพื่อใช้เป็นหลักในการพิจารณาว่ากรณีที่จะใช้หลักเกณฑ์การคืนทรัพย์สินตามกฎหมายลามมิควรได้มาบังคับโดยตรงนั้น ต้องมีลักษณะของการได้ทรัพย์สินมาอย่างไรบ้าง โดยจะขอกล่าวรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย

¹ เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 (ภาค 1-2), (กรุงเทพฯ : บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2527), หน้า 462.

² ไพจิตร บุญญพันธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะจัดการงานนอกสั่งและลามมิควรได้, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2532), หน้า 168, จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยมูลแห่งหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2528), หน้า 155.

ลามมิควรได้ไว้ในบทที่ 2 นอกจากนี้กฎหมายลามมิควรได้ยังกำหนดหน้าที่ของผู้ได้ลามในการคืน สิ่งที่ได้มาฐานลามมิควรได้ไว้หนัก-เบาเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับสภาวะทางจิตใจของผู้ได้ลามในขณะที่ ได้ทรัพย์อันเป็นลามมิควรได้มานั้นเขาได้มาโดยสุจริต หรือทุจริต เป็นสำคัญ กล่าวคือ ผู้ได้ลาม ซึ่งได้ทรัพย์สิ่งใดไว้ฐานลามมิควรได้โดยสุจริตจะมีความรับผิดชอบในการคืนทรัพย์ที่ตนได้รับไว้ฐาน ลามมิควรได้เบากว่าผู้ได้ลามผู้ทุจริต โดยสืบเนื่องมาจากหลักการคุ้มครองผู้สุจริต ทั้งนี้เพราะ เจตนาารมณ์ของกฎหมายไม่ต้องการให้ใครทิ้งทรัพย์สินไว้เปล่า หากเจ้าของทรัพย์สินปล่อยปลະ ละเลย ทอดทิ้งทรัพย์ของตนไว้ แล้วมีผู้อื่นเข้าจัดทำเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ก็เป็นอันชอบด้วย นโยบายของกฎหมายที่คนอื่นนั้นจะเข้าทำได้ ดังนั้น จึงต้องแบ่งเบาภาระของผู้เข้าจัดทำทรัพย์นั้น โดยสุจริต เพื่อให้เขามั่นใจว่าหากในที่สุดปรากฏว่าทรัพย์สินที่เขาจัดทำโดยสุจริตนั้นเป็นทรัพย์สิน ของผู้อื่น ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิได้รับคืนทรัพย์นั้น ผู้ทำการโดยสุจริตจะไม่ต้องรับผิดชอบ และผู้ที่ได้ รับทรัพย์ไว้โดยสุจริตจะได้อะไรทดแทนบ้างในการที่ตนเข้าจัดการทรัพย์สินดังกล่าว แต่สำหรับ ผู้เข้าจัดการทรัพย์สินของผู้อื่นโดยทุจริต กฎหมายมิได้ให้ความคุ้มครองไว้ดังผู้ทำการโดยสุจริต³ ซึ่งผู้เขียนจะขอกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์ตามกฎหมายลามมิควรได้ ใน บทที่ 3

1.2 กรณีที่จะต้องคืนทรัพย์ซึ่งกฎหมายมิได้บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการ คืนทรัพย์ไว้แต่อย่างใด

มีหลายกรณีที่บุคคลหนึ่งต้องคืนทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งซึ่งกฎหมายมิได้ บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์ไว้ว่าจะต้องคืนกันอย่างไร เช่น กรณีที่จะต้อง คืนทรัพย์เมื่อมีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ, กรณีที่จะต้องคืนทรัพย์เมื่อมีการบอกเลิกสัญญา และกรณีที่จะต้องคืนทรัพย์เมื่อมีการเพิกถอนนิติกรรมซึ่งข้อจลเจ้านี้ เป็นต้น กรณีที่จะต้องคืน ทรัพย์ในกรณีดังกล่าวนี้กฎหมายมิได้บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์ไว้แต่ อย่างใด ทำให้นักกฎหมายตีความหลักเกณฑ์ที่จะนำมาใช้บังคับกับกรณีดังกล่าวข้างต้น แตกต่าง กันไป ผู้เขียนจึงเห็นว่าการศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาหลักเกณฑ์ในการคืนทรัพย์ที่จะนำมาใช้กับกรณี ดังกล่าวข้างต้นอย่างเหมาะสมนั้น น่าจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

³ เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 (ภาค 1-2), หน้า 462.

1.2.1 กรณีที่จะต้องมีการคืนทรัพย์สินเมื่อมีการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ

กฎหมายบัญญัติถึงผลของการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะไว้เพียงว่า โมฆียะกรรมที่บอกล้างแล้วให้ถือว่าเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก และให้ผู้เป็นคู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม ถ้าเป็นการพันวิสัยจะให้กลับคืนเช่นนั้นได้ก็ให้ได้รับค่าเสียหายชดใช้ให้แทน ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 176 วรรคแรก โดยกฎหมายมิได้บัญญัติถึงรายละเอียดเกี่ยวกับ หลักเกณฑ์การคืนทรัพย์สินเมื่อมีการกลับคืนสู่ฐานะเดิมในกรณีที่มีการบอกล้างโมฆียะกรรมไว้ จึงมี ปัญหาว่าในกรณีดังกล่าวนี้คู่กรณีฝ่ายที่ได้รับทรัพย์สินไว้ตามโมฆียะกรรม ซึ่งต่อมาโมฆียะกรรมนั้นได้ ถูกบอกล้างเสีย จะมีสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหา เกี่ยวกับการคืนดอกผลของทรัพย์สิน และปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้คืนทรัพย์สินในการเรียกให้ชดใช้ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับทรัพย์สินจะบังคับกันอย่างไร ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินเมื่อมีการ บอกล้างโมฆียะกรรม และปัญหาเกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินเมื่อมีการบอกล้างโมฆียะกรรมนั้น ผู้เขียน จะกล่าวในบทที่ 4 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

1.2.2 กรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินที่ได้รับไว้ตามสัญญาที่มีผลบังคับตามกฎหมายซึ่งต่อมามีการบอกเลิกสัญญานั้น

ในกรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินเมื่อมีการบอกเลิกสัญญาซึ่งผู้เขียนจะศึกษานี้ เป็นกรณีของการเลิกสัญญาโดยคู่สัญญาฝ่ายที่มีสิทธิบอกเลิกสัญญา (มิใช่กรณีที่คู่กรณีตกลง เลิกสัญญากันด้วยความสมัครใจ) และคู่กรณีมิได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้าว่าจะบังคับกันอย่างไร จึงเป็น กรณีที่ต้องบังคับกันตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายบัญญัติผลของการเลิกสัญญาไว้ในประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 391 โดยให้คู่กรณีฝ่ายที่ได้รับเงินไว้ต้องคืนเงินและบวกด้วย ดอกเบี้ยของเงินนั้นนับแต่วันที่ได้รับไว้ ตาม มาตรา 391 วรรคแรก หรือต้องคืนค่าแห่งการงานที่ คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้กระทำไปนั้น ตาม มาตรา 391 วรรคสอง และการชดใช้ค่าแห่งการ ใช้ทรัพย์สินให้กับคู่กรณีฝ่ายที่รับคืนทรัพย์สิน ตาม มาตรา 391 วรรคสาม นอกจากนี้กฎหมายยังให้สิทธิ คู่สัญญาที่จะเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากการเลิกสัญญาได้ ตาม มาตรา 391 วรรคสี่ จะเห็นได้ว่า กฎหมายมิได้บัญญัติถึงรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการ คืนทรัพย์สินเมื่อมีการบอกเลิกสัญญาไว้แต่อย่างใด จึงมีปัญหว่าในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง ได้รับทรัพย์สินจากการที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งชำระหนี้ตามสัญญาที่ผูกพันกันระหว่างคู่สัญญา

และต่อมาคู่สัญญาฝ่ายที่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญานั้นเสีย เช่นนี้ คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับทรัพย์สินไว้จากการชำระหนี้ตามสัญญาของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งนั้น จะมีสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินดังกล่าวอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับการคืนดอกผลของทรัพย์สิน และปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้คืนทรัพย์สินในการเรียกให้ผู้รับคืนทรัพย์สินชดใช้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับทรัพย์สินจะบังคับกันอย่างไร ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินเมื่อมีการบอกเลิกสัญญา และปัญหาเกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินเมื่อมีการบอกเลิกสัญญานั้น ผู้เขียนจะกล่าวในบทที่ 4 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

1.2.3 กรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินที่ได้รับไว้เนื่องจากการทำนิติกรรมซึ่งฉ้อฉลเจ้าหนี้ ซึ่งต่อมามีการเพิกถอนนิติกรรมนั้น

กรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินเมื่อมีการเพิกถอนนิติกรรมซึ่งฉ้อฉลเจ้าหนี้ นั้น กฎหมายได้บัญญัติถึงผลของการเพิกถอนนิติกรรมซึ่งฉ้อฉลเจ้าหนี้ไว้ว่า การเพิกถอนนิติกรรมซึ่งฉ้อฉลเจ้าหนี้ นั้นไม่มีผลกระทบกระทั่งถึงสิทธิของบุคคลภายนอกอันได้มาโดยสุจริตก่อนเริ่มฟ้องคดีขอเพิกถอนนั้น แต่ความข้อนี้มีให้ใช้บังคับกรณีที่สิทธิของบุคคลภายนอกนั้นเป็นการได้มาโดยเสน่หา ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 238 และกฎหมายกำหนดให้การเพิกถอนนิติกรรมซึ่งฉ้อฉลเจ้าหนี้ นั้นเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้หมดทุกคน ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 239 จะเห็นได้ว่ากฎหมายมิได้บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์สินเมื่อมีการเพิกถอนการฉ้อฉลไว้แต่อย่างใด จึงมีปัญหาว่าจะนำหลักเกณฑ์ใดมาใช้บังคับกับกรณีที่จะต้องมีการคืนทรัพย์สินเมื่อมีการเพิกถอนนิติกรรมซึ่งฉ้อฉลเจ้าหนี้ซึ่งให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีทุกฝ่าย ซึ่งผู้เขียนจะขอล่าวรายละเอียดในเรื่องดังกล่าวในบทที่ 4 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

จะเห็นได้ว่าการที่กฎหมายมิได้บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินทั้ง 3 กรณีดังกล่าวจึงทำให้เกิดข้อถกเถียงกันทั้งความเห็นของนักกฎหมาย และแนวคำวินิจฉัยของศาล บ้างก็ว่าในกรณีการคืนทรัพย์สินในกรณีดังกล่าว น่าจะนำหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์สินตามกฎหมายลาภมิควรได้มาใช้บังคับ บ้างก็ว่าไม่สามารถนำหลักเกณฑ์การคืนทรัพย์สินตามกฎหมายลาภมิควรได้มาใช้บังคับ ซึ่งผู้เขียนจะวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการคืนทรัพย์สินในกรณีดังกล่าวใน บทที่ 4 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

1.3 กรณีที่จะต้องมีการคืนทรัพย์สินเมื่อเจ้าของทรัพย์สินใช้สิทธิติดตามเอาทรัพย์สินของตนคืนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิยึดถือทรัพย์สินนั้นไว้

การคืนทรัพย์สินในกรณีนี้เกิดขึ้นเมื่อเจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินใด ได้ใช้สิทธิในการที่ตนเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น ติดตามเอาทรัพย์สินของตนคืนจากบุคคล ผู้ยึดถือทรัพย์สินของตนไว้โดยไม่มีสิทธิ ซึ่งการใช้สิทธิติดตามเอาทรัพย์สินของตนคืนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิยึดถือทรัพย์สินนั้นไว้ มีลักษณะเป็นการใช้ทรัพย์สินสิทธิ หรือสิทธิซึ่งมีอยู่เหนือทรัพย์สิน มิใช่เป็นการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายหรือบุคคลสิทธิ อย่างไรก็ตาม การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น เจ้าของทรัพย์สินก็หาอาจใช้สิทธิในทรัพย์สินของตนได้โดยไม่มีขีดจำกัด ทั้งนี้เพราะ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ได้บัญญัติว่า “ภายในบังคับแห่งกฎหมาย เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอย... กับทั้งมีสิทธิติดตามเอาทรัพย์สินของตนคืนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้...” ดังนั้น แม้ว่าผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะมีสิทธิติดตามเอาทรัพย์สินของตนคืนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิ ยึดถือไว้ก็ตาม แต่การใช้สิทธิติดตามเอาทรัพย์สินของตนคืนนั้นก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย ดังนั้น หากกฎหมายได้จำกัดการใช้สิทธิของเจ้าของทรัพย์สินไว้ก็ต้องเป็นไปตามนั้น ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวรายละเอียดในหัวข้อ 3.5

1.4 กรณีที่จะต้องคืนทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำละเมิด

เมื่อมีการกระทำละเมิดต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่น และทำให้เสียหายแก่ทรัพย์สินนั้นไม่ว่าจะเป็นการลักเอาทรัพย์สินไป หรือทำลายทรัพย์สินนั้นก็ตาม ย่อมทำให้ผู้เสียหายสูญเสียทรัพย์สินไป ดังนั้น ผู้กระทำละเมิดจึงต้องรับผิดชอบในการคืนทรัพย์สินนั้นในกรณีที่ลักเอาทรัพย์สินของเขาไป ซึ่งหากคืนไม่ได้กฎหมายก็ให้ใช้ราคาทรัพย์สิน รวมทั้งค่าเสียหายอื่นอันจะพึงมีแก่ผู้ถูกละเมิด ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438

หากการที่บุคคลใดได้ทรัพย์สินมานั้น เป็นการได้ทรัพย์สินมาเนื่องจากการกระทำละเมิดไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อก็ตาม บุคคลผู้ได้ทรัพย์สินมาจากการกระทำละเมิดย่อมมีความรับผิดชอบในการใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่ตนกระทำละเมิด แก่ผู้เสียหาย (ผู้ถูกละเมิด) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 โดยกฎหมายให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนซึ่งผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้ให้กับผู้เสียหายนั้น โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ซึ่งค่าสินไหมทดแทนที่ผู้กระทำละเมิดจะต้องชดใช้ให้กับผู้เสียหายนั้น ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคา

ทรัพย์นั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหาย อย่างใด ๆ อันผู้กระทำละเมิดได้ก่อให้เกิดขึ้นนั้นด้วย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 ดังนั้น บุคคลผู้ได้ทรัพย์มาจากการกระทำละเมิด จึงมีหน้าที่ต้องคืนทรัพย์ที่ตนเอาของเขามานั้น ให้แก่เจ้าของทรัพย์หรือผู้เสียหายจากการกระทำละเมิดดังกล่าว ซึ่งหากกระทำละเมิดไม่อาจคืนทรัพย์ที่ตนเอาของเขามานั้นได้ก็ต้องใช้ราคาทรัพย์ให้แก่ผู้เสียหาย และยังคงอาจต้องใช้ค่าเสียหายอย่างอื่นที่ผู้เสียหายได้รับจากการละเมิดนั้นด้วยตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438